

## UCHWAŁA

Dnia 16 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec

Protokolant Łukasz Kaczmarek

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na posiedzeniu w dniu 16 marca 2023 r., wniosku Naczelnika Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w L. w stanie spoczynku W.P. za czyn z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 1 k.k. i w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. 2021, poz. 177) na podstawie art. 80 § 2c ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 365 ze zm.)

uchwalił:

I. odmówić wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w L. w stanie spoczynku W.P. za czyn z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 1 k.k. i w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. 2021, poz. 177);

II. kosztami postępowania immunitetowego obciążyć Skarb Państwa.

## UZASADNIENIE

W dniu 20 grudnia 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek Naczelnika Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej

sędziego Sądu Okręgowego w L. w stanie spoczynku W.P. wobec dostatecznie uzasadnionego podejrzenia dopuszczenia się przez wymienionego czynu zabronionego polegającego na tym, że:

w dniu 10 listopada 1982 roku w W., jako funkcjonariusz państwa komunistycznego - podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W., nie dopełnił ciążących na nim obowiązków w zakresie rzetelnej oceny zgromadzonego w sprawie PgŚI-[...] materiału dowodowego i dokonując ich dowolnej i niekorzystnej dla podejrzanego oceny, wszczął w trybie doraźnym śledztwo przeciwko M. R., przedstawił wymienionemu zarzut popełnienia przestępstwa z art. 48 ust 2,3 i 4 Dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz.U. Nr 29, poz. 154), a następnie zastosował wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy, podczas gdy zebrany materiał dowodowy, treść zakwestionowanych wydawnictw, nie dawał podstaw do przyjęcia, że zakwestionowane u M. R. ulotki „Uszczęśliwianie .....” oraz „Prawda o ....” zawierały fałszywe informacje mogące nadto wywołać niepokój publiczny lub rozruchy, na skutek czego bezprawnie pozbawił pokrzywdzonego wolności na okres powyżej dni 7, czym dopuścił się poważnej represji politycznej polegającej na fizycznej izolacji osoby uznanej przez ówczesną władzę za przeciwnika politycznego, a także naruszył prawa człowieka do wyrażania swoich przekonań politycznych i opinii dotyczących życia społecznego, których respektowanie wynikało z ratyfikowania 18 marca 1977 roku przez Sejm PRL Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, wyczerpując tym działaniem znamiona zbrodni komunistycznej, a także zbrodni przeciwko ludzkości, tj. czynu z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 1 k.k. i w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 Ustawy z 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (dalej: ustawa o IPN).

W odpowiedzi na powyższy wniosek sędzia w stanie spoczynku W.P. wniósł o zawieszenie postępowania „do czasu rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny wniosku Prezydenta RP o zbadanie konstytucyjności przepisów nowelizujących ustawę o Sądzie Najwyższym”. Niezależnie od powyższego, wniósł o podjęcie uchwały odmawiającej wyrażenia zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej wobec zaistnienia ujemnych przesłanek procesowych w

postaci braku znamion czynu zabronionego oraz działania na rozkaz przełożonego wojskowego.

### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje.**

Wniosek Naczelnika Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. nie zasługiwał na uwzględnienie. Analiza zaoferowanego przez wnioskodawcę materiału dowodowego nie pozwala bowiem na powzięcie dostatecznie uzasadnionego podejrzenia, iż W.P., pełniąc funkcję prokuratora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W. w sprawie prowadzonej pod sygn. akt Pg.[...], dopuścił się zbrodni komunistycznej, będącej jednocześnie zbrodnią przeciwko ludzkości.

Na wstępie podkreślić należy, że zgodnie z art. 80 § 2c ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 365 ze zm. – dalej powoływana jako p.u.s.p.) sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa. W orzecnictwie Sądu Najwyższego, w odniesieniu do rozwiązań ustawowych dotyczących postępowania delibacyjnego sędziów wskazuje się, iż dostatecznie uzasadnione podejrzenie dotyczy zarówno popełnienia samego czynu, znamion tego czynu określonych przez odpowiedni przepis ustawy karnej, jak i innych warunków wskazanych w ustawie, a odnoszących się w szczególności do strony podmiotowej i stopnia społecznej szkodliwości czynu (zob. uchwały Sądu Najwyższego z: 5 lipca 2006 r., SNO 32/06, Lex nr 470200; z 16 września 2008 r., SNO 68/08, Lex nr 491427; z 27 stycznia 2009, SNO 95/08, Lex nr 737393; z 30 listopada 2020 roku, II DO 98/20, Lex nr 3092558). Poziom uprawdopodobnienia, osiągający poziom wymagany przez ustawodawcę w 80 § 2c p.u.s.p., to stan, w którym - w świetle przedstawionych wraz z wnioskiem dowodów - można stwierdzić, że podejrzenie popełnienia czynu zabronionego jest przekonujące, słuszne i nie budzące wątpliwości, a innymi słowy, że wersja wydarzeń zaprezentowana we wniosku o wyrażenie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej jest w wystarczającym stopniu uprawdopodobniona (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 26 lutego 2018 r., SNO 54/17, LEX nr 2511522).

Mając w polu widzenia powyższe rozważania, Sąd Najwyższy, weryfikując dokumentację przedstawioną wraz z wnioskiem w kontekście realizacji znamion przedmiotowych i podmiotowych zarzucanego sędziemu czynu, doszedł do przekonania, iż powzięte w jej efekcie wnioski nie pozwalają na uznanie, iż stopień uprawdopodobnienia

popelnienia przez W.P. przestępstwa osiąga poziom uprawdopodobnienia wymagany przez ustawodawcę.

Na kanwie rozpoznawanej sprawy zasadnicze bowiem znaczenie ma ocena, czy czyn wskazany we wniosku prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. stanowi zbrodnię przeciwko ludzkości. W przypadku odpowiedzi negatywnej zachodziłaby bowiem negatywna przesłanka procesowa w postaci przedawnienia karalności, wykluczająca możliwość prowadzenia postępowania karnego przeciwko sędziemu objętemu wnioskiem.

W polskim prawie krajowym definicja zbrodni przeciwko ludzkości znalazła się w art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. 2018.2032 t.j. z dnia 24 października 2018 r.). Definicja ta wskazuje, że zbrodniami przeciwko ludzkości są „w szczególności zbrodnie ludobójstwa w rozumieniu Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, przyjętej w dniu 9 grudnia 1948 r. (Dz. U. z 1952 r. Nr 2, poz. 9 z późn. zm.), a także inne poważne prześladowania z powodu przynależności osób prześladowanych do określonej grupy narodowościowej, politycznej, społecznej, rasowej lub religijnej, jeżeli były dokonywane przez funkcjonariuszy publicznych albo przez nich inspirowane lub tolerowane”. Zgodnie z art. 4 tej ustawy: "Zbrodnie, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, stanowiące według prawa międzynarodowego zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, nie ulegają przedawnieniu".

Mając na uwadze, iż wspomniany przepis art. 3 ustawy o IPN stanowi taksatywną definicję zbrodni przeciwko ludzkości - zarówno ze względu na użycie zwrotu „w szczególności”, jak i zakres zawartych w powyższego treści wyrażeń: „zbrodnia przeciwko ludzkości”, „inne poważne prześladowania z powodu przynależności osób prześladowanych do określonej grupy narodowościowej, politycznej, społecznej, rasowej lub religijnej, jeżeli były dokonywane przez funkcjonariuszy publicznych albo przez nich inspirowane albo tolerowane” brzmienie art. 4 ust. 1 ustawy o IPN - określając jej znamiona konieczne jest odwołanie się do regulacji prawa międzynarodowego w wymiarze wynikającym z kontekstu tych przepisów. Tylko bowiem poczyniona w ten sposób analiza pozwala na uchwycenie istoty zbrodni przeciwko ludzkości.

Pierwszą regulacją określającą zbrodnię przeciwko ludzkości był Artykuł VI Karty Międzynarodowego Trybunału Wojskowego, dołączonej do porozumienia międzynarodowego w

przedmiocie ścigania i karania głównych przestępców wojennych Osi Europejskiej z 8 sierpnia 1945 r., który w ust. c) ustanowił i zdefiniował zbrodnię przeciwko ludzkości, jako „morderstwa, wytępienie, obracanie ludzi w niewolników, deportację i inne czyny nieludzkie, których dopuszczono się przeciwko jakiegokolwiek ludności cywilnej, przed wojną lub podczas niej, albo prześladowania ze względów politycznych, rasowych lub religijnych przy popełnianiu jakiegokolwiek zbrodni wchodzącej w zakres kompetencji Trybunału lub w związku z nią, niezależnie od tego, czy było to zgodne, czy też stało w sprzeczności z prawem kraju, w którym zbrodni dokonano”.

Na podstawie Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, Nowy Jork, 9 grudnia 1948 r. (Dz. U. z 1952 r. Nr 2, poz. 9 i 10 oraz Nr 31, poz. 213) zbrodnię przeciwko ludzkości rozumieć należy jako „którykolwiek z następujących czynów, dokonany w zamiarze zniszczenia w całości lub części grup narodowych, etnicznych, rasowych lub religijnych, jako takich: zabójstwo członków grupy, spowodowanie poważnego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia psychicznego członków grupy, rozmyślne stworzenie dla członków grupy warunków życia, obliczonych na spowodowanie ich całkowitego lub częściowego zniszczenia fizycznego, stosowanie środków, które mają na celu wstrzymanie urodzin w obrębie grupy, przymusowe przekazywanie dzieci członków grupy do innej grupy”.

Zgromadzenie Ogólne ONZ w art. 1 Konwencji o niestosowaniu przedawnienia wobec zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości – Nowy Jork, 26 listopada 1968 r. przyjęło natomiast, że bez względu na datę popełnienia, przedawnieniu nie podlegają zbrodnie przeciwko ludzkości „popełnione bądź w czasie wojny, bądź w czasie pokoju określone w Statucie Norymberskiego Międzynarodowego Trybunału Wojskowego z dnia 8 sierpnia 1945 r. i potwierdzone przez rezolucje Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych 3 (I) z dnia 13 lutego 1946 r. i 95 (I) z dnia 11 grudnia 1946 r., wysiedlanie wskutek zbrojnego ataku lub okupacji i nieludzkie czyny wynikające z polityki apartheidu, jak również zbrodnia ludobójstwa zdefiniowana w Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa z 1948 r., nawet jeżeli takie czyny nie stanowią naruszenia prawa wewnętrznego kraju, w którym zostały one popełnione”.

Zbrodnię przeciwko ludzkości zdefiniowano również w art. 7 ust. 1 Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK) sporządzonego w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708). Dla celów Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego omawiana zbrodnia „oznacza którykolwiek z następujących czynów, popełniony w ramach rozległego lub systematycznego, świadomego ataku skierowanego przeciwko ludności cywilnej: zabójstwo; eksterminacja; niewolnictwo; deportacja lub przymusowe przemieszczanie ludności; uwięzienie lub

inne dotkliwe pozbawienie wolności fizycznej z naruszeniem podstawowych reguł prawa międzynarodowego; tortury; zgwałcenie, niewolnictwo seksualne, przymusowa prostytutka, wymuszona ciąża, przymusowa sterylizacja oraz jakiejkolwiek inne formy przemocy seksualnej porównywalnej wagi; prześladowanie jakiejkolwiek możliwej do zidentyfikowania grupy lub zbiorowości z powodów politycznych, rasowych, narodowych, etnicznych, kulturowych, religijnych, płci (gender) w rozumieniu ustępu 3 lub z innych powodów powszechnie uznanych za niedopuszczalne na podstawie prawa międzynarodowego, w związku z jakimkolwiek czynem, do którego odnosi się niniejszy ustęp, lub z jakąkolwiek zbrodnią objętą jurysdykcją Trybunału; wymuszone zaginięcia osób; zbrodnia apartheidu; inne nieludzkie czyny o podobnym charakterze celowo powodujące ogromne cierpienie lub poważne uszkodzenie ciała albo zdrowia psychicznego lub fizycznego".

Zważając na zawarte w powyższych regulacjach definicje zbrodni przeciwko ludzkości, jak również zbieżne poglądy orzecznictwa sformułowane w oparciu o przepisy prawa krajowego i międzynarodowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego: z 2 lutego 2016 roku, V KK 402/14, Lex 1999823; uchwały Sądu Najwyższego: z 13 maja 1992 roku, I KZP 39/91, Lex 20513; z 14 października 2015 roku, I KZP 7/15, Lex 1808193 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 grudnia 2001 roku, II KKN 175/99, Lex 53192; z 30 stycznia 2013 roku, IV KO 79/12, Lex 1277778; z 23 maja 2014 roku, III KK 32/14, Lex 1467125; z 6 listopada 2018 roku, III KK 468/17, Lex 2574443) wskazać należy, iż za zbrodnie przeciwko ludzkości (obok zbrodni ludobójstwa) mogą być uznane również czyny wyczerpujące znamiona zbrodni lub umyślnych występów, które stanowią element szerszego zachowania (poważnych prześladowań), wpisującego się w zorganizowane działanie organów lub funkcjonariuszy państwa bądź innej organizacji, skierowanego przeciwko określonej grupie (społeczności) ludzkiej (narodowej, etnicznej, religijnej, rasowej, politycznej), jeżeli te poważne prześladowania były dokonywane przez funkcjonariuszy publicznych lub przez nich inspirowane albo tolerowane.

Mając w polu widzenia tak zdefiniowane znamiona zbrodni przeciwko ludzkości wskazać zatem należy, iż zasadnicze dla przypisania za nią odpowiedzialności jest wykazanie (a w postępowaniu immunitetowym dostateczne uprawdopodobnienie), iż sprawca w sposób świadomy i ze szczególną, polityczną motywacją, utożsamiając się z totalitarnym ustrojem i działając w jego strukturach, co najmniej aprobując taki sposób realizacji polityki władz państwa brał udział w poważnych

prześladowaniach, działając z zamiarem stosowania represji lub naruszania praw człowieka z powodu przynależności osób prześladowanych do określonej grupy narodowościowej, politycznej, społecznej, rasowej lub religijnej.

Lakoniczna część motywacyjna wniosku powyższe kwestie, zasadnicze dla bytu przestępstwa zbrodni przeciwko ludzkości, w zupełności natomiast pomija. W zaprezentowanej argumentacji wnioskodawca nie podjął bowiem, mimo niewątpliwej złożoności czynu z art. 3 ustawy o IPN, jakiegokolwiek próby wykazania, iż zachowanie sędziego nosiło uprzednio wspomniane znamiona tego przestępstwa. Za takową nie sposób uznać powołanych rozważań o charakterze stricte teoretycznym i doktrynalnym, które nie mogą wpłynąć pozytywnie na ocenę dostateczności uzasadnienia popełnienia czynu zabronionego. Na uznanie, iż W.P. swym działaniem zrealizował jego przesłanki nie pozwala również zaoferowany wraz z wnioskiem materiał dowodowy, na podstawie którego to ustalić za uprawdopodobniony jedynie następujący stan faktyczny:

W dniu 8 listopada 1982 r. funkcjonariusze KW MO w K. dokonali przeszukań m.in. w miejscach użytkowanych przez M.R.. W altance znajdującej się na terenie ogródków działkowych ujawnili i zabezpieczyli maszynę do pisania, powielacz, kalki maszynowe, papier maszynowy oraz znaczną ilość ulotek, po czym dokonano zatrzymania M.R. i jego przesłuchania (notatki urzędowe, k. 31 i 32; protokół przeszukania, k. 33; notatka urzędowa, k. 35, karta zatrzymania, k. 36; protokół przesłuchania podejrzanego, k. 39).

W dniu 10 listopada 1982 r. W.P., pełniący funkcję podprokuratora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W., wszczął w trybie doraźnym śledztwo o sygnaturze PgŚI-[...] (postanowienie o wszczęciu śledztwa, k. 73), a następnie przedstawił M. R. zarzut tego, że w okresie od 1 maja do 6 listopada 1982r. w O., używając druku, sporządził w celu rozpowszechnienia, ulotki zawierające nieprawdziwe wiadomości o sytuacji społeczno-politycznej w kraju, mogące wywołać niepokój publiczny lub rozruchy m.in. zatytułowane „Prawda ....” oraz „Uszczęśliwianie....”, a następnie ulotki te rozpowszechniał na terenie miasta, tj. przestępstwa z art. 48 ust 2,3 i 4 z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (postanowienie o przedstawieniu zarzutów, k. 74).

W.P. jako podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W. dokonał następnie przesłuchania M.R. w charakterze podejrzanego (protokół przesłuchania podejrzanego, k. 75) i zastosował w dniu 10 listopada 1982 r. wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy (postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, k. 77).

W dniu 27 listopada 1982 r. W.P. wydał postanowienie o zamknięciu śledztwa (postanowienie o zamknięciu śledztwa, k. 84), a następnie, w dniu 30 listopada 1982 r. sporządził akt oskarżenia przeciwko M. R. (akt oskarżenia, k. 86).

W sporządzonej przez W.P. „karcie udziału w postępowaniu sądowym” dokonał on wpisu „wniosek: 3 lata pozb. wolności i pozb. praw publ. na 2 lata przepadek dowodów rzeczowych”. Na tejże karcie widnieje rozkaz przełożonego W.P. „żądać: 4 lata pozbawienia wolności + 3 lata pozb. praw publ. 9.12.82”. Pod powyższą ówczesny podprokurator dokonał kolejnego wpisu „w związku z uchynieniem przez Sąd 28.XII.1982 trybu doraźnego, wnosilem o wymierzenie oskarżonemu kary 2 lat pozb. wolności”. Po streszczeniu przebiegu sprawy dokonano adnotacji przełożonego „zgoda 29.12.82”.

Podczas rozprawy w dniu 28 grudnia 1982 r. przed Sądem [...] Okręgu Wojskowego w sprawie o sygn. akt SOW [...] W.P. wniósł o wymierzenie oskarżonemu kary dwóch lat pozbawienia wolności (protokół rozprawy głównej, k. 91v).

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 1982 r., sygn. akt SOWI [...], Sąd [...] Okręgu Wojskowego skazał oskarżonego na karę dwóch lat pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres 3 lat (wyrok Sądu [...] Okręgu Wojskowego z dnia 28 grudnia 1982 r., sygn. akt SOWI [...], k.96).

Mając na uwadze, iż za zbrodnię przeciwko ludzkości może być uznany tylko taki czyn, który stanowi element szerszego zachowania, wpisującego się w rozległe lub systematyczne, zorganizowane działanie organów lub funkcjonariuszy państwa bądź innej organizacji, skierowane przeciwko określonej grupie (społeczności) ludzkiej, uznać należy zatem, iż materiał zaoferowany przez wnioskodawcę nie wskazuje na dostatecznie uzasadnione podejrzenie, iż sędzia objęty wnioskiem, będący wówczas podprokuratorem, prowadząc postępowanie przeciwko M. R. podejmował decyzje procesowe wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, traktując

oskarżonego jako przeciwnika politycznego ówczesnej władzy. Ze zgromadzonych dowodów nie wynika także, by sędzia, będący ówczesnie prokuratorem, co najmniej aprobował lub tolerował skierowane przeciwko tym osobom działania, jako element masowych represji wobec osób krytycznie nastawionych do władz Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Szczególną uwagę zwraca deficyt środków dowodowych w materiałach zgromadzonych w śledztwie, odnoszących się do zapatrywań prokuratora na sytuację polityczną w Polsce w latach 80-tych XX wieku, zwłaszcza dotyczących działalności NSZZ „S.”, decyzji o wprowadzeniu stanu wojennego, a także działań podejmowanych przez aparat państwa komunistycznego wobec członków związków zawodowych i przeciwników politycznych po 13 grudnia 1981 roku. Mimo decydującego znaczenia takich dowodów dla możliwości przypisania prokuratorowi popełnienia zbrodni przeciwko ludzkości, prokurator prowadzący śledztwo nie wykazał się w tym zakresie stosowną inicjatywą dowodową, chociażby w postaci dokonania oględzin i sporządzenia zestawienia spraw o charakterze politycznym, prowadzonych przez prokuratora lub przesłuchań świadków posiadających wiadomości o postawie i zapatrywaniach prokuratora objętego wnioskiem, w okresie stanu wojennego. Powyższe braki skutkują natomiast wadliwością w procesie dowodzenia dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez sędziego objętego wnioskiem. Problematycznie rysuje się również kwestia ustalenia na podstawie jednorazowego działania sędziego jego świadomego udziału we wspomnianych uprzednio prześladowaniach, jak również towarzyszącej mu umyślności w postaci bezpośredniego zamiaru o charakterze kierunkowym. W piśmiennictwie wskazuje się bowiem, iż „działanie sprawcy jest umieszczone w pewnym kontekście, z którego istnienia musi on zdawać sobie sprawę. Razem z powstaniem w umyśle sprawcy świadomości tego kontekstu dochodzi do wytworzenia się zamiaru bezpośredniego obejmującego znamiona określonego czynu” (zob. T. Iwanek, *Zbrodnie ludobójstwa i zbrodnie przeciwko ludzkości w prawie międzynarodowym*, Warszawa 2015, s. 193 i powołana tam literatura).

Trudno nadto bez narażenia się na dowolność formułować kategorię ocen o aprobowaniu masowych represji wobec przeciwników politycznych lub osób krytykujących decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego wyłącznie w oparciu o pozbawione sprzeciwu wykonywanie rozkazu przełożonego podczas pełnionej

służby w Wojskowej Prokuraturze Garnizonowej jako podprokurator, który zobowiązany był do ich wykonywania. Adnotacje dokonywane przez przełożonego wskazują, iż zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania wynikało z jego decyzji o prowadzeniu postępowania w trybie doraźnym, a nie objętego wnioskiem sędziego. Podobnie rysuje się również kwestia kolejnych czynności podejmowanych w sprawie prowadzonej pod sygn. akt Pg.ŚI-II- [...], jak np. dotyczących wymiaru wnioskowanej kary. Zaznaczenia wymaga przy tym, iż objęty wnioskiem sędzia zasadniczo nie miał możliwości zarówno uniknięcia tej służby, jak i niewykonania rozkazu, gdyż wówczas takie działanie stanowiło przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności, na co słusznie zwrócił uwagę W.P. w piśmie stanowiącym jego odpowiedź na wniosek.

W załączonym do wniosku wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 października 1993 roku, sygn. akt WRN 149/93, nie wskazano nadto, by w toku postępowania przeciwko M. R. doszło do naruszenia obowiązujących przepisów postępowania karnego, a w szczególności przepisów kształtujących uprawnienia podejrzanego i oskarżonego. W kontekście stwierdzonej (wobec uznania zasadności rewizji nadzwyczajnej) przez Sąd Najwyższy w powołanym wyroku obraży prawa materialnego zauważyć również wypada, że naruszenia prawa materialnego mają charakter samoistny i mogą polegać na wadliwym zastosowaniu bądź niezastosowaniu normy materialnej o charakterze obligatoryjnym w orzeczeniu, które oparte jest na trafnych i niekwestionowanych ustaleniach faktycznych. Nie można więc mówić o obrazie prawa materialnego w sytuacji, gdy wadliwość orzeczenia jest faktycznie wynikiem błędnych ustaleń faktycznych przyjętych za ich podstawę lub naruszenia przepisów postępowania (tak w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2018 r., sygn. II KK 239/18, Lex nr 2626365, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2017 r., sygn. II KK 31/17, Lex nr 2278309).

Mając w polu widzenia przedstawione okoliczności dotyczące przebiegu postępowania prowadzonego przeciwko M. R., a nadto brak jakichkolwiek dowodów wskazujących, że objęty wnioskiem sędzia postrzegał działania podejmowane przez organy państwa jako element masowych represji, stosowanych wobec przeciwników ówczesnej władzy i działania te aprobował lub

tolerował, Sąd Najwyższy odmówił wyrażenia zgody na pociągnięcie W.P. do odpowiedzialności karnej.

Wobec stwierdzonych deficytów dowodowych raz jeszcze podkreślić wymaga, że to wnioskodawcę, którym w niniejszym postępowaniu jest prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W., obciąża obowiązek wykazania dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa w postaci zbrodni przeciwko ludzkości.

Odnosząc się natomiast do wniosku W.P. o zawieszenie postępowania „do czasu rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny wniosku Prezydenta RP o zbadanie konstytucyjności przepisów nowelizujących ustawę o Sądzie Najwyższym” wskazać należy, iż oczekiwanie na powyższe nie stanowi długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej prowadzenie postępowania delibacyjnego w rozumieniu art. 22 § 1 k.p.k.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji uchwały.

ał